

DELAVSKA POLITIKA

IZHAJA TRIKRAT TEDENSKO: OB TORKIH, ČETRTHIH IN SOBOTAH

Naročnina v Jugoslaviji znaša mesečno Din 10.—, v inozemstvu mesečno Din 15.—, — Uredništvo in uprave Maribor, Ruška cesta 5 poštni predal 22, telefon 2326. Čekovni račun št 14335. — Podružnice: Ljubljana, Delavska zbornica — Celje, Delavska zbornica — Trbovlje, Delavski dom — Jesenice, Delavski dom. — Rokopis se ne vrača. — Ne frankirana pisma se ne sprejemajo. — Mali oglasi trgov. značajo vsaka beseda Din 1.—, mali oglasi, ki služijo v socialne namene delavstvu in nameščencem, vsaka beseda Din 0.50

Štev. 42 • Maribor, četrtek, dne 11. aprila 1940 • Leto XV

Nemška vojska vdrla na Dansko in Norveško

Norveška se smatra v vojni z Nemčijo

Danska se je s protestom podvrgla nemški vojaški okupaciji

Evropski sever, Skandinavijo, je zajel vojni požar. Usodni dogodki so se odigrali z bliskovito naglico.

Anglija in Francija sklenili preprečiti dobavo vojnega blaga Nemčiji skozi norveške vode

Angleška blokada na Severnem morju je zaprla Nemčiji vse poti, po katerih bi bila mogla dovažati surovine in življenjske potrebščine iz inozemstva. Nemškim ladjam je preostala edino le ena pot, pot ob norveški in švedski obali, skozi preliva Veliki Belt in Sund v Baltičsko morje. Po tej poti so prevžali tudi švedsko železno rudo iz norveške luke Narvik.

Angleži so upoštevali norveško in švedsko nevtralnost ter so se precej časa zadovoljili s protestom.

Do prvega incidenta med Angleži in Nemci v norveških vodah je prišlo ob priliki spopada med neko angleško križarko in nemško ladjo »Altmark«, ki je vozila skozi norveške teritorialne vode vjete angleške mornarje. Angleška vlada je vzela ta slučaj za dokaz, da Nemčija izrablja norveške teritorialne vode v nasprotju z določbami mednarodnega prava.

Zavezniški vojni posvet v Londonu

Pretekli teden se je po imenovanju ožjega angleškega vojnega kabineta, pod vodstvom mornariškega ministra Churchilla, sestel v Londonu veliki vojaški svet, ki je sklenil, da morajo slediti protestom dejanja: blokada na Severnem morju mora biti popolna. Ta sklep je vzbudil pozornost, ker je bilo očitno, da bodo zavezniki uvedli nadzorstvo nad norveškimi in švedskimi teritorialnimi vodami. V Berlinu so se silno vznemirili in zagrozili s protukrepi.

Angleška in francoska nota Norveški in Švedski

Dne 6. aprila sta angleška in francoska vlada poslali norveški in švedski vladi noto, v kateri pravita: »Nemške

vojne sile so do sedaj najbolj prizadele norveško trgovsko mornarico in norveške mornarje. Toda istočasno, ko nemške pomorske sile napadajo norveške ladje, se poslužujejo nemške trgovinske ladje norveških obalnih voda, da po njih tvorijo prepovedano blago, od norveške države pa zahtevajo povrh še spremstvo vojnih ladij. — Brez ozira na stališče, ki ga bo zavzela glede tega norveška vlada, Anglija in Francija sami zase ne moreta dovoliti, da bi takšno stanje trajalo in da bi Nemčija skozi švedsko dobivala vojno blago, ki ji je za nadaljevanje vojne bistveno potrebno.«

Angleška mornarica položi mine ob norveški obali

V noči od 7. na 8. april je angleška mornarica položila minka polja v norveških vodah in sicer na 11. mestih. — Mine so bile položene tako, da je bila mogoča plovba norveškim ladjam, ne pa tujim ladjam, ki bi bile hotele pluti ob norveški obali. Angleška in francoska vlada sta o tem obvestili javno norveško vlado in vse nevtralne države. — Obenem so angleške vojne ladje prevzele stražno službo ob teh minskih poljih.

Protest Norveške

Norveška vlada je sporočila v London in Pariz, da teh ukrepov ne more sprejeti na znanje in zahtevala odstranitev minskih polj. Najhujše pa je ta vest odjeknila v Berlinu. Iz tega se je videlo, kakšne vrednosti je bila za Nemčijo morska pot ob norveški obali.

Nemška vlada sklene staviti Norveško pod svojo vojaško upravo

Dne 8. aprila zvečer je nemški poslanik v Oslu obiskal norveškega zunanjeja ministra Kohta in mu sporočil, da je nemška vlada sklenila vzeti Norveško pod vojaško upravo. Izjavil je, da pričakuje, da se Norveška teemu ne bo upirala. Kot razlog okupacije je na-

vedel, da misli Nemčija, da bi sicer Anglija in Francija zasedli Norveško. Norveški minister je zanikal, da bi Anglija in Francija to nameravali. Takoj nato se je sestala norveška vlada, ki je odobila nemške zahteve.

Nemški vdor na Norveško

Že dne 8. aprila zjutraj, torej, komaj nekaj ur po položitvi min od strani angleške vojne mornarice in obvestilu o tem činu, so bile zapažene nemške vojne in prevozne ladje, ki so plule skozi Veliki Belt in Sund v smeri proti Norveški. Tedaj se je mislilo, da se je nem-

ška mornarica odločila za napad na angleške ladje ob minskih poljih. V resnici pa je Nemčija že poslala ekspedicijsko armado proti Norveški.

Angleške bojne ladje so eno izmed teh ladij, ki je najbrž vozila v posebni smeri, torpedirale, in sicer je bil to 5261 tonski parnik »Rio de Janeiro«, ki se je potopil in z njim 150 mož in 80 konj, dočim se jih je okrog 150 mož rešilo.

Takoj nato je neka angleška podmornica torpedirala nemški 12.000 tonski petrolejski parnik »Poseidon«.

Vojna med Nemčijo in Norveško

Norveška vlada je podala izjavo, da se smatra Norveška v vojnem stanju z Nemčijo in da se bo država branila pred napadom. Vlada je zapustila glavno mesto Oslo in se podala v 180 km severno ležeče mesto Hamar. Tja se je preselil tudi parlament. Odrejena je izpraznitev Osla. Vlada je izdala proglas o splošni mobilizaciji.

Nemški vdor na norveško obalo

Nemški vdor na norveško obalo je bil vsekakor že dolgo pripravljen, sicer bi se ne bil mogel izvršiti s tako naglico. Nemške ladje so bile že na potu, ko so Angleži šele polagali minka polja, kajti iz najbližjega nemškega pristanišča Cuxhavena v najbližje norveško pristanišče je 700 milj, koliko pa šele v ostala pristanišča.

Odpor Norvežanov

je pričel 9. aprila ob pol štirih zjutraj z obstreljevanjem fjorda, skozi katerega vodi morska pot v glavno mesto Oslo. Obalne baterije so prvotno prisilile nemško mornarico na umik.

Anglija z Norveško

»Anglija bo nudila Norveški vsako vojaško pomoč.«

Včeraj, dne 9. aprila se je sestel angleški parlament, ki je sprejel poročilo Chamberlaina o dogodkih v Skandinaviji.

Chamberlain, ki je povedal zakaj in kako je prišlo do polaganja min v norveških obalnih vodah, je nato izjavil:

Izvedba nemške okupacije Danske in napad na Norveško sta zahtevala, da so bili načrti že dolgo poprej pripravljeni, izvajanje teh načrtov pa se je pričelo že pred polaganjem angleških min.

Nemške vojne ladje so nadalje napadle luko in trdnjavo Kristiansand na južni obali, pa so bile odbite.

Pač pa se je Nemcem posrečilo izkrcati čete v Egersundu, Bergenu, Drontheimu in Narviku.

Bergen leži ob zapadni norveški obali in je zvezan z železnico z Oslom, Drontheim je istotako mesto na severozapadni obali in zvezano z železnico z Oslom. Narvik pa je pristanišče z železnico, ki vodi v švedske železne rudnike in leži na skrajnem severu.

Nemci so zasedli Oslo

V teku dneva so Nemci osvojili izpraznjeni Oslo.

Kakor trdijo, so ustanovili v Oslu novo nacionalno vlado.

Z letali prepeljavali moštvo

Nemci razširjajo vesti, da so razen z ladjami prepeljavali čete v Norveško tudi z letali in da so prepeljali dve diviziji.

Velika pomorska bitka

London, dne 10. aprila. Reuter poroča: V teku je velika pomorska bitka v Severnem morju med Nemci in Angleži. — Do zjutraj podrobnosti te prve večje pomorske bitke v sedanji vojni niso znane. Razen tega poroča Reuter, da je poslala Anglija na Norveško tudi 600 letal in novo vojno brodovje. 5 nemških ladij je bilo včeraj, že potopljenih, v številni znano veliko nemško ladjo »Geisenau«.

Vojna ladja »Gneisenau« potopljena

Ena največjih nemških vojnih ladij, 26.000 tonska križarka »Gneisenau« se je prebila mimo vzhodnih norveških baterij v fjord Oslo, pa je zadela ob morskno dno in se potopila. Na križarki je bilo 1500 mož.

Bremen potopljena?

London, 10. aprila. Prispele so še nepotrjene vesti, da je bila 9. aprila zvečer potopljena pri prevozu nemških

vojakov na Norveško tudi največja nemška ladja »Bremen«. — Nadalje trdi Reuter, da se je pri Narviku potopila neka nemška križarka in da je bil potopljen tudi večji nemški parnik »Amandis«, natovorjen s premožom.

Razvoj operacij na Norveškem

Angleži zanikajo nemške vesti, da bi bili Nemci zasedli že vse važnejše strateške postojanke na Norveškem in trdijo, da nudi Norveška odločen odpor.

Vrhovni vojni svet

je zasedal včeraj v Londonu 2 uri ter soglasno sklenil z ozirom na nov položaj vse te potrebne vojne in diplomatske ukrepe. Ob 20. uri zvečer sta bila francoski ministrski predsednik Reynaud in vojni minister Daladier že zopet nazaj iz Londona v Parizu.

Francoska pomoč

Francoska vlada je javila Norveški, da je že organizirana francoska pomoč za Norveško in je tudi že na potu.

Nemška vojska zasedla Dansko

Nemčija je imela nenapadalni pakt z Dansko.

V jutranjih urah dne 9. aprila je nemška vojska in mornarica krenila na vojni pohod proti Danski. Danska vlada je sklenila, da se dežela ne bo branila. Danski kralj je s protestom vzel na znanje zasedbo države po nemški vojski. Med tem so Nemci v teku 9. aprila zasedli glavno mesto Danske, Kopenhagen.

Ameriško časopisje je v zvezi z napadom na Norveško in Dansko prineslo ogorčene izjave proti Nemčiji. Zlasti povdarja to časopisje, da je Danska na pobudo Nemčije sklenila nenapadalni pakt dne 31. maja 1939. Ni pa še preteklo leto dni in ta pakt več ne obstoja.

Nemčija je baje poslala švedski noto,

v kateri pravi, da naj prostovoljno sprejme nemško vojaško nadzorstvo.

Nemci o vpadu na Norveško

Nemški zunanji minister v Ribbentrop je sporočil predstavnikom tujih držav, da je Nemčija samo prehitela zaveznike v Skandinaviji. Zavezniki so hoteli zasesti Skandinavijo. Na Norveškem so bili že angleški častniki, ki so študirali kraje, v katerih bi se bile ime-

le izkrcati angleške čete. »Ostali svet pa more sedaj po napadu na Norveško videti vso neizvestnost cinizma in surovosti, s katero sta hoteli Anglija in Francija na miroljubnem severu ustvariti novo bojišče proti Nemčiji.«

Velikost napadenih držav

Norveška meri 322.680 kvadr. kilometrov in je 75.000 kv. km večja od Jugoslavije, ima pa samo 2.950.000 prebivalcev. Velik del Norveške je gorat in za bivanje neprikladen. Glavno mesto je Oslo. Država je kraljevina. Najjačja politična stranka v državi je de-

lavska stranka (socialnodemokratsko orijentirana).

Danka meri 42.931 kv. km, ima 3.818.000 prebivalcev in je ne popolnoma trikrat večja kot Slovenija. Vsa dežela je ravnina. Glavno mesto je Kodaň. Država je kraljevina. Najmočnejša politična stranka so socialni demokrati.

Vtis v Zedinjenih državah

Vpad Nemcev v Dansko in Norveško je prva zabeležila newyorška »Times«, ki je v ogorčenem članku obsodila ta

najnoviji nemški nastop proti državam, s katerimi je Nemčija na lastno inicijativo sklenila nenapadalne pogodbe.

Nauk severnih držav

Dogodki v Skandinaviji nalagajo nevtralnimi državam, da so oprezne in pripravljene.

bodo stvari razvijale jutri. Pripravljene biti, to je vse.

Vesile bodo na vsak način razširile svoja vojna področja in s tem je treba računati.

Za nadzorstvo na Donavi

Nemčija hoče imeti donavsko policijo v svojih rokah.

Nemška vlada je predlagala obdonavskim državam, da naj bi pristale na to,

da se izroči donavska policija Nemčiji. Kot povod za to navaja, da je romunska policija zdržala nek angleški parnik, ki je baje prevažal razstreliva in je obstojal sum, da se namerava minirati in razstreliti ožino Donave pri železnih vratih.

Boj za švedsko železno rudo

Spor okrog dobave švedske železne rude se je navsezadnje zaostрил v odprt vojni konflikt.

Ležišča švedskega železa se nahajajo pri jezeru Luossajervi, nekako v sredini izmed obale Severnega morja in Botniškega zaliva. Ruda leži takorekoč na površini zemlje in se jo lahko lomi kot kamen v kamnolomu. Ta ruda je veliko vredna, ker vsebuje 70 odstotkov železa. Boljšo rudo imajo samo še Rusi. Žile železne rude se vlečejo skozi pogorja v debelini 30 do 40 m.

Ker v nordijskih državah ni premoaga, zato tudi ni železne industrije in so rudo povečini izvažali. Vrednost izvožene rude so cenili letno na 150 do 200 milijonov švedskih kron ali 2,8 milijard dinarjev. Švedska je zaslužila pri vsaki toni izvožene rude okrog 5 do 10 švedskih kron ali 80 do 135 dinarjev.

Izvoz železne rude iz Švedske je mogoč po zimi preko ozemlja Norveške in pristanišča Narvik v Severnem morju, poleti preko švedskega pristanišča Lulea v Botniškem zalivu.

Zane Grey:

Mož iz gozda

»Resno? Gotovo, saj to je edini izhod, Miss Nell. In jaz tudi mislim tisto, kar bi Al najraje videl. In — med nama rečeno, — bilo bi lažje, kakor kakemu teletu vreči laso okrog vratu. Ti nepridipravi v Pinah nimajo niti pojma, kako se s pihavniki ravna. Jaz pa, jaz sem prišel iz krajev, kjer puška še igra svojo vlogo. In če vam rečem, da znam samokres hitro in gladko nameriti na cilj, ni to nobena baharija. Zame se vam ni treba bati, Miss Nell.«

Helen je videla, da je njeno ogorčenje napačno razumel in je mnenja, da se boji za njegovo življenje. Toda kar je njeno čustvovanje tako globoko pretreslo, je bila le misel na prelivanje krvi, ki bi bilo radi nje povzročeno.

»Vi bi — Beasleya ubili, — samo zato, ker se govori — o njegovem izdajstvu?« je zaklicala Helen brez sapa.

»Gotovo. Na vsak način se bo moralo zgoditi,« je odvrnil cowboy.

»Ne! Ne! Ta misel je preveč strašna! To bi bil čisto navaden umor. In jaz — jaz ne razumem, kako morete vi o tem tako — tako — tako mirno govoriti.«

»O, saj ne govorim tako mirno; saj me jeza grize, ko sedem hudičev,« je rekel Carmichael in se pristočno smehljaj.

»Oh, če mislite vi resno, potem moram reči ne — ne in ne! Prepovedujem vam. Ne verjamem, da bi mi mojo posest mogli uropati.«

»Ho, pa recimo, da vas Beasley postavi pred

92

vrata in se polasti vaše farme. Kaj boste potem rekli?, je vprašal cowboy počasi s hladnim premislekom.

»Rekla bi isto kakor zdaj.«

Glava mi je klonila pod težo misli in s svojo rdečo roko si je gladil krajce svojega sombrera.

»Da, ve dekleta še niste dolgo na zapadu,« je mrmral, kakor da se hoče oprostiti. »Mislim, da je potrebno nekaj časa, predno se spozna običaje v tej deželi.«

»Zapad sem, zapad tja, — ne maram trpeti, da se hladnokrvno izziva prepir in se človeka ustrelji, čeprav bi me stokrat ogrožal,« je Helen odločno izjavila.

»All right, Miss Nell, seveda upoštevam vaše želje. Ampak nekaj bi vam rad povedal. Če bi Beasley Vas in Bo spodil iz vajinega doma, — ho, potem si vzamem tega falota na lasto pest!«

Helen je mogla samo brez besed strmeti vanj, ko je ritenski šel proti durmi; hladna zona jo je objela med spoznanjem njegove zvestobe do nje, njegove ljubezni do Bo in njegove neomajne moške trdovratnosti.

»Menim, da bi nam mogli veliko sitnosti prihraniti, — če bi se mogli vsaj toliko razjeziti, da bi mi dovolili temu umazanemu Mehikancu potipati kožuh.«

»Mehikanec! Menite Beasleya?«

»Koga drugega? On je mešanec. Je prišel na svet pri Sveti Magdaleni, kjer sem slišal praviti, da nobeden njegovih roditeljev ni bil dosti prida.«

»To ni važno. Mislimi moramo le na zapoved človekoljubnosti, — na zakonitost in red. Na to kar je prav.«

»Ho, Miss Nell, bom pač počakal, da boste pošteno razdražena — ali pa, da bo Beasley —«

»O, prijatelj, jaz se ne bom nič razdražila,« ga je

Doma in po svetu

Vseeno, ali bodo volitve javne ali tajne. »Hrvatski dnevnik« piše o bližnjih občinskih volitvah: »Naše načelno zrelisče je, da so volitve tajne. Ne vemo, ako se bo to že sedaj uresničilo, ker gotovi faktorji v Beogradu žele, da se izvrši glasovanje v vsej državni zajednici enako. Vendar, naj si bo glasovanje tako ali tako, na Hrvatskem to ne bo niti najmanje vplivalo na rezultat.« — Lansko leto je »Hrvatski dnevnik« pisal drugače.

V Beogradu je nek odbor pripravljaj sklicanje nekakšnega mirovnega kongresa. Na sklicanje tega kongresa so reagirali katoliški akademiki na univerzi v Ljubljani s protestnim shodom, ki je zaključil s pozivom na notranjega ministra, da prepove ta kongres komunističnih agentov. Sprejeta je bila tudi resolucija, ki pravi: »Zahtevamo brezobzirno oblastveno borbo proti vsem framazonskim, republikanskim in komunističnim pojavom v državi; prisilno delo za vse člane kompartije, razpust vseh prikritih legaliziranih komunističnih organizacij, ustavitve vseh levičarskih listov in publikacij.«

Parcelacija SUZORa in naše svobodne strokovne organizacije. V tisku se široko in dolgo razpravlja o razdrobitvi socialnega zavarovanja v državi. Le nekaj stvarnejših polemik smo čitali, v splošnem pa se mlati okoli s frazami o kapitalu, izboljšanju, šovinističnim nacionalizmom, kar nima vse skupaj nobene realne podlage. Kadar se bo govorilo o problemu socialnega zavarovanja, takrat morajo govoriti organizirani delavci in nameščenci zavarovanci.

V socialno zavarovanje se morajo najprej izvoliti zakonite samouprave, ker so samo te opraviti reševati ta problem.

Minimalne plače trgovskih pomočnikov. V petek je bila pri banu za dravsko banovino deputacija Zveze trgovskih združenj, ki je predložila banu pritožbo glede naredb o minimalnih mezdah trgovskih pomočnikov in resolucijo glede zatiranja krošnjarstva. Glede krošnjarstva je ban izjavil, da naj trgovci javijo vsak primer, kjer se ne bo postopalo po okrožnici proti krošnjarstvu. Glede minimalnih mezd pa so delegati izjavili, da jih mnogi trgovci ne morejo plačevati.

Celotni državni proračun za l. 1940-41 bo znašal 15.37 milijard dinarjev, kakor poroča »Jugoslovanski kurir«.

Hrvatski rudniki in državne dobave. »Hrvatski dnevnik« se pritožuje, da je uprava železnice ne plačuje lignita in rjavega premoaga po taki ceni, da bi bili kriti produkcijski stroški hrvatskih rudnikov premoaga. Kakor znano, je uprava državnih železnic pristala na povišanje cen za lignit za 13 odst. in za rjav premog za 15 odst. Dobave pa je uprava državnih železnic baje porazdelila tako, da odpade na državne premoagovnike mesečno po 1200 ton več naročil, kot v preteklem letu, na ostale privatne rudnike pa po 1000 ton, dočim je dobave iz hrvatskih premoagovnikov znižala za 1100 ton mesečno.

Preko 2 milijona kmetov na Hrvatskem si mora kupovati vsakdanji kruh. Posebna anketa, ki jo je priredila »Gospodarska Sloga« na Hrvatskem, je ugotovila, da je na ozemlju banovine 2 milijona kmetov, ki ne pridelajo dovolj žita, da bi se z njim preživeli ali pa vsaj deloma. Za preskrbo teh kmetov z žitom je potrebno letno 32.400 vagonov žita, da ne bi stradali kruha. Nadalje je »Gospodarska Sloga« ugotovila, da je veliko nesorazmerje v ceni pšenice, ako je kmet proda in potem, ako jo kupi. Kmet proda pšenico v Šabcu po din 120 za 100 kg, dočim jo mora plačati kmet v Liki po din 250 za 100 kg.

Ceste grajene pred 60 leti. Ceste v Hercegovini so menda v strašnem stanju, ako smemo verjeti poročilom hrvatskih listov. Listi ugotavljajo, da so bile te ceste grajene pred 60 leti, brez kamenite podlage in za tovore do največ 3 tone. Danes pa se prevažajo po teh cestah 5 do 7 krat težji tovori.

Za hitrejšo pošto dostavo, Zagrebska pošta uprava je pozvala lastnike velikih hiš, da uredijo poleg vhodnih vrat posebne predale, za vsako stanovanje v hiši po enega, v katere bodo pismonoše lahko vlagali pošto, ne da bi jim bilo treba hoditi po stopnicah od nadstropja do nadstropja trkati na vrata, čakati na stranke, dokler jim odpro itd., kar je zamudno in ovira pospešeno dostavo pošte. Predlog je za velike kraje gotovo uvaževanja vredn.

O našem sportu. Preteklo nedeljo je bila v Splitu tekma med »Gradjanskim« iz Zagreba in »Hajdukom« iz Splita. Hrvatski savez sodnikov je delegiral na to tekmo sodnika po svojem prevdanku. — Čim je »Hajduk« v Splitu zvedel za to imenovanje, je poslal na vse hrvatske sportne instance ostre proteste, z izjavo, da sta se z »Gradjanskim« dogovorila, da bo sodil tekmo nek drug sodnik in da vodstvo »Hajduka« odklanja vso odgovornost za dogodke, ki bi se vsled tega utegnili odigrati na igrišču. Bilo je jasno, da se je pripravljaj napad na sodnika in še drugi neljubi dogodki. Radi tega so vrhovni forumi hrvatskega sporta poslali na tekmo v Split svoje opazovalce. — Ti opazovalci pa niso mogli prepričati, da se ne bi bilo zgodilo vsaj del tega, kar je »Hajduk« napovedal; kajti »Gradjanski« je objavil to-le vest: »Bleziranih je nekoliko naših igralcev. Okolnosti, pod katerimi se je vršila ta tekma, so naravnost nemogoče. To je bila neznozna atmosfera.«

Čudovita pomada za rast las. Lansko leto je časopisje poročalo o podjetju »Intercosmos« v Beogradu, ki se je bavilo s prodajo pomad in vod za rast las. V svoji reklamni je podjetje obetalo vsem plešastim zemljanom, da jim bodo po uporabi njegove čudovite maže ponovno zrasi najbujnejši lasje. Plešasti ljudje so se kar trgali za te čudovite maže »Intercosmosa«. Nesrečni plešci so si trljali glave noč in dan s temi preparati. Nekateri so si pri tem zdrgnili še zadnje lase z glave. Uspeha pa ni hotelo biti. Zato so razočaranci pričeli vlagati prijave proti »Intercosmosu« radi prevare. Vmes je poseglo beograjsko državno tožilstvo in obtožilo lastnika. Sodišče pa je bilo drugačnega mnenja in je na nemalo začudenje razočaranih pleševcev orostilo lastnika »Intercosmosa«. Vsiljiva reklama, kateri ljudje nasedajo še ne pomeni prevare. Lastnik »Intercosmosa« pa je nedavno tega objavil oglas v listih, v katerem pravi, da je pripravljaj brezplačno nuditi pomado vsem plešcem, ki so bili njegovi odjemalci, pa jim lasje doslej še niso zrasi, in to vse dotlej, dokler ne bo dosežen uspeh. To je najbrž uvod v reklamno propagando, ki naj vzbudi še ostale plešce, da se bodo pričeli zanimati za »Intercosmos« in njegove preparate. Dobiček pri teh preparatih je najbrž toliko, da bo vsak novi plešec s svojim nakupom pomade omogočil dobavo brezplačne maže par razočaranim sotrpinom.

prekinila Helen. »Jaz bom ohranila svojo hladnokrvnost.«

»Stavim proti,« je odvrnil. »Mar mislite, da nimate v sebi prav nič tega, kar ima Bo? Jaz pa stavim, da boste tako vzkipeli, — kadar se bo enkrat začelo, — da bo kar strašno. Čemu pa imate te oči, Miss Nell, če ne pripadate Auchinclossovi rodovini?«

»Las Vegas, jaz ne bom stavila. Ampak vi — vi morate priti vedno k meni, — najprej k meni, — če bi se kaj zgodilo.«

»To vam obljubljam,« je resno odgovoril in zapustil sobo.

Helen je šele zdaj opazila, da trepeti in da se ji od razburjenja naglo dvigajo prsi. Carmichael jo je prestrašil. Zdaj ni več dvomila v resnost položaja. Beasleya je večkrat videla. Večkrat čisto od blizu in enkrat se je morala z njim celo srečati. In to srečanje ji je dalo slutiti, da je vzbudila v njem čisto osebno zanimanje do svoje osebe. Iz tega vzroka — in pa radi dejstva, da Riggs očividno ni imel drugega opravka, kakor slediti ji povsod kot senca, — se ni preveč podvzivala, da bi svojo namero, ustanoviti in voditi šolo za otroke v Pini, odločno izvršila. Riggs je postal zelo dvomljive slave v naselbini. A njegova predrzno povdarjena propalost ni zgrešila gotovega vtisa. Kakor so od vseh strani vedeli povedati, je zapravljaj svoj čas s kvartanjem, pijančevanjem in bahanjem. Njegove namere glede Helen Raynerjeve niso bile v Pini nobena tajnost več. Dvakrat je bil prijezdil pred njeno hišo in pri eni taki priliki se mu je posrečilo, da je izsilil s Heleno razgovor. Kljub njenemu zaničevanju in nezanimanju zanj je izvajal vendar nek vpliv na njeno življenje v Pini; in sčasom se je zdelo, kakor da bi mogel tudi oni drugi, Beasley, spraviti v vprašanje svobodo njenih dejanj.

Iz naših krajev

TRBOVLJE

Sprejem novih delavcev pri TPD in podjetju Dukič. Zadnje čase je sprejela TPD in podjetje Dukič nekaj novih delavcev. Kakor pa se vidi, imajo pri sprejemu prednost okoliški kmečki sinovi, med tem ko se domače rudarske sinove bolj malo upošteva. Tako postopanje je posebno vidno na vzhodnem obratu in povzroča mnogo kritike med rudarji in brezposelno mladino. Apeliramo na vodstvo TPD in podjetje Dukič, da pri sprejemu novih delavcev upoštevata domače brezposelne rudarske sinove, ne pa kmečke sinove. Kmečki sinovi imajo možnost dobiti zaposlitev na kmetih, rudarski sinovi pa so upravičeni do zaposlitve v revirjih. — Brezposelni.

HRASTNIK

Občinski proračun za leto 1940-41.

V prejšnji številki »Delavske Politike« smo objavili izdatke, ki so predvideni v proračunu občine za leto 1940-41 in kakor jih je odobrila seja občinskega odbora z dne 28. marca t. l. Danes objavljamo dohodke proračuna.

Dohodki proračuna so ti-le:
130 odst. doklada na državne neposredne davke od osnovnega predpisa din 881.782, kar znaša din 1.146.316 (din 913.112). Doklade razdeljene na posamezne davke znašajo: zemljarina din 39.693, zgradarina din 79.653, pridobnina (obrtniki in drugi) din 47.504, rentnina din 2520,37, družb. davek (podjetja) din 662.411,63, službenški davek (na plače nad 4000 din mesečno) din 50.000.

Občinske trošarine na alkoholne pijače din 296.167, od zaklane živine plačajo mesarji pavšal din 38.000 (din 32.000 v l. 1939) in trošarina na uvoz obleke in obutve din 8000.

Razne občinske takse od predst. veselic, koncertov itd. din 19.450 (din 10.650).

Dohodek obč. posestev in podjetij: Najemnina poslopij din 26.988 (din 24.108). Zakupnina lova din 3010, ribolova din 4200, dohodki obč. vodovoda din 45.100 (din 55.000) skupno din 81.928 (din 86.448).

Dolgovani dohodki: neizterjane obč. davščine in predvideni prebitek iz l. 1939-40 din 225.897. Nepričakovani dohodki din 10.000. Skupni dohodki torej din 1.867.508.

Proračun ubožnega sklada:

(Navajamo glavne postavke.)

Izdatki: Denarne podpore domačim ubožcem din 227.976, oskrba ubožcev pri strankah din 20.286, vzdrževanje ubožcev v hiralnicah din 51.750, vzdrževanje ubožcev v vzgojnih zavodih din 13.800, obleka, obutve in drugi stroški ubožcev din 10.000.

Dohodki: Povrnjene podpore domačim ubožcem din 10.000, razne globe din 5000, prispevek iz obč. blagajne din 310.812.

Celoten proračun ubožnega sklada znaša din 328.812 ter je višji od lanskega za din 121.755, kar je zadostno jamstvo, da je za te siromake v tem letu zadostno preskrbljeno.

Proračun občinskega veterinarskega sklada:

Izdatki: Konjač din 2400, nadzorovanje sejmov din 13.000, živinoogledniki din 3000, podpora živinorejski zadrugi na Dolu din 17.400 in cepivo din 2500.

Dohodki: Pasji davek in znamke din 4100, taksa za živinske potne liste in živin. ogledne liste din 4000, sejmarina din 1200, prispevek občine din 30.500.

Celoten proračun veterinarskega sklada znaša din 40.000 in je napram lanskemu nižji za din 3500.

Alkoholnih pijač pa se je iztočilo v l. 1939 v občini: vina 221.688 l, piva 36.533 l, mošta 17.873 l, špirita, žganja in rumca pa 8133 l.

Novih davščin občina ni uvedla, pač pa je letos prvič uvedla vodarino na Dolu, ki je minimalna, saj znaša od ene pipe mesečno le din 5.—. Proti temu sta glasovala dva dolska zastopnika-odbornika.

Sicer pa je bil proračun v vseh točkah, kakor tudi v celoti soglasno sprejet.

H koncu se je prečital župan s. Malovrh pismo obč. odbornika in člana uprave s. Jager Jožeta, s katerim poroča svoj odstop kot odbornik in član uprave. Svoje demisijsko utemeljuje s tem, da je prišel v navskriž s svojimi volilci vsled neke zadeve. Njegov odstop se vzame na znanje, obenem pa se sklene, da se obč. odbor odstopivšemu s. Jagru za njegov trud in vedno koristne nasvete pismeno zahvali. V obč. upravo pride zato obč. odbornik s. Salamon, v odbor pa s. Jagodič Anton.

SV. LOVRENC NA POHORJU

Klub popolni invalidnosti brez podpore. — Pri lesnem trgovcu Lešniku je bil skozi 15 let zaposlen kot skladiščni delavec bivši brodnik na Orozlovm brodu. Lansko poletje je na nedeljski popoldan počival v senci, pri čemur mu je odrevenela noga ter je pri vstajanju padel na cesto in tam tako nesrečno zadel z glavo ob kamen, da je začel od tega trajno bolehati. Končno so ga operirali, a po operaciji mu je otrpnila najprej desna roka in noga in končno se leva noga, tako da je popolen invalid. Ko je prosil pri OUZD za invalidno rento, je dobil rešitev, da mu ne morejo priložiti ničesar, ker se je ponesrečil v nedeljo pred stanovanjsko hišo in torej ne gre za obratno nezgodo. Skupno je bil zavarovan in je plačeval za svoje zavarovanje 26 let, a sedaj ne dobi po svoji nezgodi ničesar. Zopet nov kričeč primer, da je treba delavsko zavarovanje tako preurediti z zakonom, da bo dobil delavec nezgodno rento v vsakem slučaju, naj se ponesreči v obratu ali izven njega, ker sicer delavec klub plačevanju nikoli ne bo imel gotovosti, da ne bo na stara leta enkrat invalid brez sredstev in obsojen na milost in nemilost dobrih ljudi in občine.

LJUBLJANA

Mezdna pogajanja stavbinskih delavcev v Ljubljani

Mezdna pogajanja stavbinskih delavcev, ki so se vršila te dni za zvišanje mezd, so se včeraj nadaljevala. Organizacija stavbinskih delavcev zahteva za 20 odst. višje mezde in uvedbo avtomatičnega povišavanja mezd ob naraščanju draginje. Med delodajalci pri prejšnjih razgovorih še ni bilo soglasja, dasi uvi-

Institut za italijansko kulturo v Ljubljani so osnovali dne 9. t. m. Ustanovitve se je udeležil senator profesor Balbino Giuliano. Profesor je imel predavanje o italijanski kulturi v Ljubljani in v Zagrebu.

Prosvetna prireditev »Vzajemnosti« Ljubljana—Barje se bo vršila v nedeljo, dne 14. aprila ob 4. uri popoldne v »Gasilskem domu« na Barju, Peruzzijska cesta (pri Vrbincu). Na programu je godba, petje, recitacije in predavanje o kulturi. Vsi prijatelji delavske kulture ste vabljeni, da podprete prireditev novoustanovljenega društva.

Zveza nameščencev socialnega zavarovanja je priredila v soboto, dne 6. t. m. strokovni tečaj za nekatere svoje izvenljudijske člane, da se seznanijo z reformami, izpopolnitvami in tehničnim poslovanjem pri svoji centrali, ljubljanskem OUZD. Popoldne so si ogledali razne oddelke, kjer so jim oddelčni načelniki dajali strokovna pojasnila. (Zanimiv je zlasti oddelkec za osebne liste, ki ima že danes, ko še ni minulo niti dve leti, odkar so se za zavarovanje pričeli osebni listi nalagati, pri povprečnem številu 100.000 članov, že skoraj blizu poldrug milijon osebnih listov. Pri tako ogromnem aparatu je potrebna največja natančnost: samo ena napačna črka v imenu zavarovanca ali napačen rojstni datum ima

devajo potrebo zvišanja mezd. Zdi se nam, da delodajalci z zavlačevanjem pogajani mnogo greše. Mezdni dogovori in stroki bi morali biti gotovi že decembra ali vsaj januarja, kakor zahtevajo delavci, da ne bi prihajali v kalkulacijske težkoče.

lahko za zavarovanca, ki išče svojih pravic, usodne posledice. Zato je v interesu delavcev samih, da so njihova imena in rojstni podatki na vseh prijavnih in potrdilih za OUZD pravilno zabeleženi). Popoldne so imeli tov. Čelesnik, Derganc, Kresnik in Gogala za udeležence več strokovnih predavanj. Zvečer so ljubljanski člani zveze priredili svojim izvenljudijskim tovarišem v Keršičevem salonu v Spodnji Šiški lep družabni večer; po prigrizkih pozdravnih besedah predsednika, tov. dr. Alujeviča, so poskrbeli tovariši Pelanova, Bučar in Hribnik s svojimi nastopi pri klavirju in s samospeli tudi za umetniški užitek. Izborni oktet ljubljanskih članov je zapel več lepih pesmi. Za plesalnice je bilo preskrbljeno z dobro jazz-godbo. Večer je potekel v najlepši družabnosti in slogi, le prehitro so se morali izvenljudijski tovariši posloviti. Zelo hvalevredno je, da skrbi zveza nameščencev socialnega zavarovanja tudi za osebni stik med svojimi člani, kar se blagodejno odraža tudi pri uradnem poslovanju v prid zavarovancem in uradu, zlasti še danes, ko stojimo morda pred usodnimi odločitvami v vsem socialnem zavarovanju. Da ne bo morda kdo kaj napačnega mislil, moram pripomniti, da je to ekscurzijo priredila Zveza nameščencev na lastne stroške. A. T.

MARIBOR

Važna odločba sodišča o priznanju rente otrokom pri OUZD

Smrtna nezgoda iz Hutterjeve

Poročali smo že, da sta morala otroka tekstilnih delavcev Cokana Franca in Marije iz Hutterjeve tovarne tožiti Osrednji urad za zavarovanje delavcev za priznanje rente, ker sta dne 27. februarja 1939 zgubila stariše, ko je Cokan Franc v tovarni ustrelil svojo ženo in nato še samega sebe. Rentni odbor OUZD je otrokoma odklonil plačanje rente iz razloga, da baje ne gre za obratno nezgodo, ker to smrtonosno streljanje ni bilo v nobeni zvezi z delom. Na ta način bi bila otroka brez življenjskih sredstev, čeprav sta stariša oba 10 let plačevala zavarovalne prispevke pri OUZD. — Sodišče delavskega zavarovanja v Ljubljani pa je tožbi ugodilo in prisodilo vsakemu otroku mesečno rento din 333,33. Toda OUZD se je tudi proti tej sodbi pritožil še na Vrhovno sodišče delavskega zavarovanja, češ, da je sodba prvega sodišča pravno pomotna, ker smrt pokojnih starišev ni nastopila kot posledica okol-

tovarne pred Vrhovnim sodiščem.

nosti, ki so kakorkoli v zvezi z obratom, ali službovanjem. Vrhovno sodišče je te dni tudi to pritožbo zavrnilo kot neutemeljeno in potrdilo sodbo prvega sodišča, da mora OUZD preostalima sirotama plačevati prisojeno mesečno rento. Vrhovno sodišče je v sodbi ugotovilo, da je nastopila smrt pokojnih starišev v zvezi s službo, ker je bila pokojna Marija Cokan takrat v službi, »prikljenjena« na svoj stroj, katerega ni smela zapustiti in jo je le na ta način lahko mož ustrelil, medtem ko bi mu doma ali kje drugje lahko ušla. Tudi samokres za usmrtilitev je vzel pokojni mož iz omare vratarjeve lože in je bil ta samokres tovarniška last. Z ozirom na to je zaključiti, da je doletel Marijo Cokan nesrečni slučaj pod okolnostmi, ki jih ima v mislih § 84 zakona o zavarovanju delavcev. Proti tej odločbi ni dopustna nobena pritožba več.

Priprave za majsko akademijo, ki se bo vršila v soboto, dne 4. maja v »Sokolski dvorani« (prej »Union«), so v polnem teku. Opozarjamo že sedaj vse sodruge in sodružice na to lepo prireditev, pri kateri bodo sodelovala vsa delavska kulturna društva.

Cene mesa so se v zadnjem času zelo povišale in prodajajo sedaj govedino po din 10 do din 15, teletino po din 10 do din 17, svinjino po din 14 do din 18, slanino po din 16 itd. Napram prejšnjim cenam je to vsekakor znatna povišica, ki bo onemogočila revnejšim slojem domala vsak nakup mesa, ker sedanje mezde komaj zadoščajo za kruh, mleko, krompir in zelenjavo. V našem listu smo že nešteto-krat opozorili, da bi bilo treba v zaščito konzumentov nekaj ukreniti, vendar pa so vsi apeli ostali brezuspešni. Na tem trpi sedaj vse delovno ljudstvo, t. j. poleg delavcev in nameščencev tudi kmetje in obrtniki, ki še niso preboleli posledice zadnje svetovne gospodarske krize, pa je že prišla nova, ki obeta še hujše posledice, če ne bodo pravočasno podvzeti primerni ukrepi, ki bodo preprečili spekulacije in odiranje revnih slojev.

salata. Odkar je nastopilo nekoliko toplejše vreme in so travniki malo ozeleneli, je videti v predmestjih cele trume žen in otrok, ki nabirajo po travnikih spomladansko — salato — regrat. Mnogi ga nabirajo seveda tudi za prodajo, kajti kakor vse drugo, ima v sedanji draginji tudi regrat svojo ceno, da se ga splača nabirati.

Povišanje cen v kavarnah. V kavarnah so se povišale cene kavi in vsemu ostalemu, kar kavarne nudijo svojim gostom.

Zborovanje šoferjev avtobusnega prometa M. P., ki se je vršilo minuli teden, je bilo precej burno, ker šoferji, kakor tudi ostalo delavstvo, ki je zaposleno pri M. P. še vedno čaka na povišice mezd oz. draginjske doklade. Z ozirom na draginjo je ogorčenje prizadetih šoferjev popolnoma razumljivo, zlasti ker opravljajo še težko in odgovorno službo. Dočim so nekatera privatna podjetja že lansko leto, ko se je pojavila draginja, na intervencijo svobodnih strokovnih organizacij oz. obratnih zaupnikov vsaj skromno zvišala prejemke svojim delavcem in nameščencem, pa mestna podjetja tega še vedno niso storila. Na sestanku so šoferji pričakovali, da bodo dobili tozadevna pojasnila oz. da bodo zvedeli, kaj je s povišico mezd, pa se je govorilo je o nekem novem službenem redu, ki je medtem izšel in ni prinesel šoferjem obljubljenega zboljšanja temveč poslabšanje. Med drugim predvideva novi službeni red tudi to, da bodo imeli šoferji še le vsako šesto nedeljo prosto, dočim imajo no službeni pogodbi prosto vsako tretjo nedeljo, kar bi moral

priznavati tudi nov službeni red. Šele, ko je bil sklican nov setanek, se je razburjenje med šoferji nekoliko poleglo, ker je navzoči tehnični vodja objubil, da bo skrbel za to, da bodo dobili vsako tretjo nedeljo, ki bi morala biti prost dan, vsi, ki bodo v službi za 100 odst. povišano mezdo.

Nedostojno obnašanje na ulici je kaznjivo. Pod gornjim naslovom smo objavili v št. 40 našega lista z dne 6. aprila sestavek, v katerem smo omenili, da je sin nekega premožnega inozemca večkrat izzival nekega Mariborčana, radi česar je bil tudi od tukajšnjega mestnega policijskega predstojništva oz. banške uprave kaznovan na din 500 globe. Primarni tukajšnje splošne bolnišnice g. dr. J. Der-novšek in specialist za očne bolezni g. dr. Koklič sta nam v zvezi s tem sestavkom sporočila, da nista izstavila omenjenega zdravniškega spričevala, kar radevolje tem potom ugotavljamo z izjavo, da je to spričevalo izstavil nek drug zdravnik.

Občni zbor tukajšnje podružnice Zveze lesnih delavcev se bo vršil v sredo, dne 10. t. m. s pričetkom ob 19. uri v dvorani Strokovne komisije, Sodna ulica 9-11.

Občni zbor delavskega društva »Detoljub« se bo vršil v soboto, dne 13. t. m. s pričetkom ob pol 8. uri zvečer v društvenih lokalih na Ruški cesti št. 7. Ker je dnevni red zelo važen, se pozivajo vsi člani in članice, da se obnega zboru zanesljivo udeležijo. — Odbor.

Občni zbor mariborske podružnice »Splošne delavske strokovne zveze Jugoslavije« se bo vršil v nedeljo, dne 14. aprila t. l. dopoldan v dvorani »Delavske zbornice« H. nadstropje. Udeležba je obvezna za vse člane in članice. Storitve svojo dolžnost! — Odbor SDSZJ.

Viničarsko predavanje o novi viničarski naredbi priredi »Zveza viničarjev in poljedelskih delavcev« v nedeljo, dne 14. aprila t. l. v Gornji Kungoti ob 9. uri dopoldne v gostilni g. Lojana. Govorili bodo o novi uredbi in jo poljudno razložili predsednik organizacije s. Ulbi ter ss. dr. Avgust Reisman, Viktor Eržen in A. Čeh. Za predavanje vlada do skrajne meje veliko zanimanje med tamošnjimi viničarji.

Na občnem zboru društva jugoslovanskih državnih in samoupravnih upokojencev, ki se je vršil minulo nedeljo v »Narodnem domu« je bil ponovno izvoljen po večini dosedanji odbor s predsednikom g. dr. Kronvoglom na čelu.

Ljudska univerza. V petek, dne 12. aprila predava dr. Syetozar lešič o politično-geografskih problemih na jugovzhodu Evrope.

Narodno gledališče. Sreda, 10. aprila: zaprt. Četrtek, 11. aprila ob 20. uri: »Trideset sekund ljubezni«. Red A.

LAŠKO

Še o proračunu cestnega odbora

Prvotni osnutek proračuna za l. 1940-41, ki ga je uprava sklenila na seji 28. decembra 1939, je banska uprava z nalogom z dne 10. januarja 1940 zavrnila, da mora cestni odbor znižati izdatke za vzdrževanje banovinskih cest na minimum din 373.000. Dne 30. januarja t. l. je skupščina sklenila fiktivno znižanje na din 371.962. S tem so bile izvršene spremembe v postavkah za vzdrževanje banovinskih cest: nagradaj. načelniku (Deželak) din 2790 (prej din 3480). Ker je cesta Celje—Zidani most—Krkška vas podržavljena, je službeno področje načelnika manjše in s tem tudi njegova letna nagrada. Dalje: nagrada odbornikom din 930 (1160), kurjava, razsvetljava in čiščenje pisarniških prostorov cestnega odbora din 5420 (din 4500), stalni, periodični delavci in vozniki in 3 stalni cestarji din 41.500 (din 119.400), bolezensko in nezgodno zavarovanje delavcev din 4000 (din 12.000), dobava gramoza din 199.937 (din 255.300), odškodnine za kamnolome din 5400 (prej tiskovna napaka din 5200), oporno zidovje din 7000 (din 52.030), ograje in odraščali din 5820 (din 16.900), mostovi din 33.980 (din 133.020), propusti din 16.155 (din 61.385), kažipoti din 4000 (din 13.000), cestna zavarovanja din 3000 (din 64.005), izboljšave nič (din 90.000), odkup sveta din 4000 (din 10.030), nabava cestarskih težnih plaščev nič (din 3000). Te socialne postavke bi pač ne bile treba črtati, ker vidimo cestarje ob vsakem vremenu na cestah; depozije nič (din 23.300). Paralelno s tem je znižan tudi prispevek banovine od din 906.479 na din 752.650,33, stvarni izdatki za vzdrževanje banovinskih cest so znižani od din 876.620 na din 342.792 + osebni izdatki din 29.170 = 371.962 din. Proračun osnutka je znašal din 2.068.415, sedanji po banovini odobreni pa din 1.534.587 z istimi izdatki in dohodki. Lanski proračun je znašal din 1.842.361. Najemnina cestnih pisarniških prostorov je povišana od lanskih letih din 5160 na din 6000, čeprav je z ministrsko uredbo vsako povišanje najemnin nedopustno. Tudi bi radi vedeli za diferenciacijo izdatkov pri skupni postavki kurjave, razsvetljava in čiščenja, ki je poskočila od lanskih din 4500 na din 5420. Spomladi bodo pričeli z detailno preložitvijo, odnosno regulacijo banovinske ceste Sv. Lenart—Stopce (klanec »Škradenki«) v dolžini 1600 m. To je hribovita cesta brez večjega prometa, dočim puščajo glavno prometno žilo Celje—Zidani most, ki komaj zmagaje siloviti avtomobilski promet, v stari širini z vsemi nevarnimi ovinkami in klanci. Tudi v drugih listih že čitamo kritiko sedanjega izvajanja cestnih del. Najprej modernizirati ceste po kmetem okolju in šele nato one po dolinskih predelih, kjer se razvija največji motorni in tujski promet. Smatramo za zgrešeno. Licitacija za obnovu ceste Sv. Lenart—Stopce je bila že trikrat razglašena v »Službenem listu«. K tej gradnji bi banovina prispevala din 225.000, ostalih din 425.000 pa cestni odbor. To naj bi bil kapital za prva dela. Kljub temu, da je država prevzela cesto Celje—Laško—Zidani most—Krkška vas, bodo davkoplačevalci še vedno pla-19 odstotno cestno doklado Rekonstrukcijska dela na novem odseku Šmarjeta—Ogeče—Rimska terma že počivalo nad eno leto.

Prej dvemi leti pa je pisal »Slovenski dom«, da bodo pri teh delih prihranili samo pri gramozu din 80.000. Ker je v bližini tujsko kopalništvo, je muno potrebno, da gospodarje končajo ta dela, ker so razkopanine v veliko napotje tujskemu prometu. Lanska kronika beleži na cesti Celje—Zidani most nad 20 karamolov, ker ta cesta res ne ustreža več sodobnemu prometu.

STUDENCI PRI MARIBORU

Smrtna kosa. Prejšnji teden je preminul znani studenjski grobar 63letni Lešnik Simon, ki je bil dolgo vrsto let naročnik našega lista in podporni član podružnice I. Delavskega kolesarskega društva v Studencih. Pokojnega bodo vsi znanci in prijatelji obdržali v lepem spominu. Težko prizadetim svojim izrekamo tem potom naše sožalje.

POBREŽJE PRI MARIBORU

Zaupniški sestanek. V soboto, dne 13. t. m. se bo vršil v gostilni Pavšič Anton na Gospovetski cesti zaupniški sestanek z važnim dnevnim redom. Poročala bosta ss. dr. Reisman in Eržen Viktor iz Maribora.

PTUJ

Gostovanje pevskega zbora pekovskih pomočnikov iz Maribora. V nedeljo, dne 14. t. m. se bo vršil s pričetkom ob 15. uri v mestnem gledališču v Ptuj koncert pevskega zbora pekovskih pomočnikov iz Maribora. Delavci in delavke, pridite v čim večjem številu.

Stoletnico rojstva francoskega pisatelja Emila Zola so na Francoskem dne 2. aprila svečano proslavljali. Več njegovih spisov je bilo prevedenih tudi v slovenščino. Zola je poznal resnično življenje in gospodarski, socialni in kulturni razvoj kot menda doslej še noben pisatelj. Njegove knjige so obraz časa, v katerem je živel, v njih pa je nakazana bodočnost, ki naj bo v znamenju resnice, pravice, svobode, demokracije in socialne enakopravnosti. Zola je bil socialni pisatelj in glasnik nove dobe, ki je v svojih delih dokazal, da beda s svojimi spremeljvalci: alkoholom, dedno obremenjenostjo itd. povzroča zlo, ki tepe človeštvo in kateremu se je treba upreti.

Socialistična internacionala je imela posvetovanje v Bruslju

Dne 3. aprila je zasedal v Bruslju odbor Socialistične delavske internacionalne. Seje so se udeležili: Hans Vogel (Nemčija), Camille Huysmans (Belgija), Hans Hedtoft-Hansen (Danska), Leon Blum (Francija), William Gillies (Velika Britanija), Koos Vorrink (Holandska), Finn Moe (Norveška), Allen Vougt (Svedska), oprostili pa so se zastopniki Finske, Poljske, Španije in Švice. Za izvršni odbor so bili navzoči: Maks Buset, Auguste De Block, Fernand Roucayrol, blagajnik Van Roosbroeck in tajnik Friderik Adler. Žensko sekcijo je zastopala tajnica Alice Pels.

Po vsestranski debati je bilo na predlog Maksa Buseta sklenjeno, da se izvoli poseben odbor, ki bo imel nalogo pripraviti material za sestavo programa o novi zgraditvi Evrope po vojni. Odbor bo zbiral material pri vseh

strankah, ki so priključene Socialistični delavski internacionali in stavljal predloge izvršnemu odboru internacionalne. V odbor so bili izvoljeni: Philip Noel-Baker (Anglija), Leon Blum (Francija), Camille Huysmans (Belgija), Finn Moe (Norveška), Koos Vorrink (Holandija) in tajnik internacionalne. Ko bo delo organizirano, bodo določeni eksperti za posamezna vprašanja in imenovane posebne komisije za posamezne probleme.

Širši odbor je sprejel majski oklic internacionalne, ki ga je sestavil predsednik Huysmans (Belgija).

Daljšo poročilo je podala tajnica ženske sekcije.

Seja je nadalje obravnavala vprašanje izvolitve novega tajnika, ker je s. Adler že lansko leto najavil svoj odstop. To vprašanje bo rešeno na seji internacionalne v juniju t. l.

Španski begunci v Franciji

Pod gornjim naslovom prinaša alžalski socialistični dnevnik »Republikaner« obširen članek, po katerem posnemamo glavne misli:

Kot znano, se je po končani španski državljanski vojni zatekel v Francijo okrog 400 tisoč beguncev. V manj kot letu dni je francoska vlada izdala za te begunce več kot milijon frankov, pri čemer niso vštet denarni zneski, ki so jih dali zasebniki. Francija ni dala tem nesrečnikom samo stanovanje in hrano, ampak jim je skušala omogočiti postopoma povratek v normalno življenje. Trenutno dela okrog 40 tisoč španskih beguncev kot delavci v Franciji, ti imajo iste pravice, kot jih imajo delavci, ki so francoski državljani. 66 tisoč beguncev-mož je dobilo pravico do azila v Franciji, ti se bodo uporabili za delo v vojni industriji in bodo imeli plačo kot francoski vojaki. V begunskih taboriščih se nahaja danes le še 45 tisoč beguncev, ki jih sestavljajo starčki, žene in otroci ter bolehnii ljudje. Ta taborišča vzdržuje francoska vlada. V kratkem času bo vsak, ki se nahaja v taborišču, lahko dobil delo, delanežmožni bodo pa spravljani v zavetišča in oskrbovališča. Taborišča španskih beguncev, ki še obstajajo, so ravno tako zgrajena kot taborišča za francoske vojake.

Iz Češke

Sobotni praški listi prinašajo o tem na prvi strani sledečo uradno vest z dne 4. aprila: Ladislav Vojtěch iz Špořilova pri Prazi, obsojen dne 30. marca t. l. pri izjemnem nemškem sodišču v Prazi na smrt, je bil danes obglavljen v sodni ječi v Draždanih (Dresden). Vojtěch je onemogočil aretacijo morilca in veleizdajalca dijaka Smudeka, ki bi se imela že izvršiti v Prazi, pa ga je Vojtěch svaril, naj ne gre v njegovo stanovanje, katero so medtem pri zasledovanju Smudeka zasedli nemški policisti. Glasom sodbe izjemnega sodišča je to dejanje zločin proti naredbi o sabotaži in se je storilec s tem pregrešil proti javnemu miru. J. Smudka še vedno niso našli.

Ovacije jugoslovanskemu književniku. Prva predstava igre »Neobičajni čovjek« zagrebškega dramatika Senečića je bila minulo soboto v praškem Mestnem gledališču razprodana. Občinstvo je navdušeno ploskalo in klicalo Senečića pred zastor, kjer je prejel celo vrsto vencev in šopkov rož.

Tudi kupovalci morajo obvestiti kontrolorje cen. V praških listih je izšla objava, da imajo organi gospodarske kontrole pravico in dolžnost pri svoji revizijski službi o prodajnih cenah ugotavljati vse činenice, ki so potrebne za pravilno presojo situacije. Vsakdo jim mora dati pojasnila o zalogah blaga, o plačanih, zahtevanih ali ponudnih cenah, kakor tudi o vseh okoliščinah, po katerih se določajo cene. Enake dolžnosti imajo tudi kupci, ki blago kupujejo. Kdor bi tem organom ne dal potrebne pojasnila, bo strogo kaznovan. V drugi objavi prinašajo časopisi zopet poročila o strogih kaznih raznih praških trgovcev radi »draženja in veržne trgovine«. Kazni znašajo 10.000, 20.000 in tudi 50.000 kron.

Slavnostno odkrivanje uličnih imen. (DNB). V petek je bila ob navzočnosti oddelka nemške policije, državnega tajnika Francka in nemškega podžupan dr. Pflitznerja na slavnosten način preimenovana ulica generala Pelleja (Francoza) na ime nemškega generala Pöttigga. Dr. Pflitzner je imel pri tem govor, da je dobila v novih razmerah v Prazi tudi nemščina svoje pravice ter se mora pokazati v uličnih nazivih, kot tudi v samih imenih ulic, da bo v skladu z današnjo stvarnostjo.

Razno

Proces radi čeških legij na Madžarskem. — »Der Neue Tag« poroča iz Budimpešte, da se je vršil te dni v bivšem slovaškem mestu v Košicah proces proti nekemu Frideriku Friedmanu in šestim njegovim soobtožnim tovarišem radi veleizdaje, češ, da so načirali vojske za češkoslovaško legijo na Francoskem med tamošnjimi Slovaki. Friedmanovim tovarišem se je posrečilo pridobiti v to svrhu že več židov in Slovakov, katere so hoteli preko Jugoslavije poslati v Pariz. »Der Neue Tag« pravi, da so dobili le nekaj takih žrtev, a predno se jim je posrečilo načrt izvršiti, so jih madžarske oblasti prijele, aretirale in postavile pred sodišče. Radi izvedbe nadaljnje kazni je bila razprava zaenkrat preložena. Mesto Košice leži v sredi južnega slovaškega ozemlja, ki je bilo po razpadu Češkoslovaške republike zasedeno od Madžarov in imajo sedaj Madžari neprestano opravka s pokreti za obnovo slovaške samostojnosti med domačim prebivalstvom.

Kaj požre vojna? Chamberlain je govoril o naporih Anglije za zmago in pri tem navajal prav zanimive številke: Pokupili smo vso proizvodnjo volne vsega angleškega imperija za vso dobo vojne in še eno leto potem. Kupili smo za 580 milijonov funtov tekstilnih rastlin in za isto vsoto usnja. Poskrbeli smo za več kakor potrebne dobave bakra, cinka, svinca, aluminija, lesa, lanu itd. V začetku vojne nismo imeli v Angliji nobene tovarne, ki bi bila izdelovala sukno za vojaške obleke. Danes jih imamo tisoč. V mirnem času smo porabili za svoje vojaštvo 270 tisoč metrov blaga na mesec. Danes ga izdelujemo poldrug milijon metrov na teden. V mirnem času smo letno izdelali 175.000 vojaških oblek, danes jih izdelamo na domačih tleh 500.000 na mesec. V mirnem času smo za našo oboroženo silo kupili letno 120.000 parov čevljev, danes jih izdelujemo 130.000 parov tedensko. Tudi v pogledu proizvodnje jekla se je zgodila revolucija. Leta 1914. smo ga izdelali 9 milijonov ton, danes ga izdelamo 18 in pol milijonov ton, od tega samo v Angliji 14 in pol milijonov. Odkar se je vojna začela, proizvajamo od dva- do osemkrat več topov raznih vrst kot v začetku vojne. Proizvodnja topovskih krogel pa je v petih mesecih vojne poskočila na desetkratni količnik tistega, kar je bilo v začetku. Od septembra lanskega leta dalje smo naročili za 200 milijonov funtov raznih motornih vozil, ki jih potrebuje armada. — Ako bi bil poprej kdo rekel: Oblecite nage in nasitite brezposelne, bi mu bili rekli: Ni mogoče! Danes pa vidimo, da je vse mogoče in da bi lahko na svetu v resnici vladalo blagostanje in mir.

200.000 ton novih ladij bo v kratkem zgrajila Francija.

Kardinal Verdier umrl. V Parizu je ponoči na 9. april t. l. umrl pariški kardinal Verdier. Kardinal Verdier je spadal med redkosti in je v marsičem obsojal današnje socialne razmere. — Svojo popularnost je izražal zlasti v pariški okolici za ustanavljanje raznih delavskih ustanov. Rojen je bil l. 1864. v Lacroixu v Franciji.

Trgovina z diamanti cvete. Belgijske brusilnice za diamante — te vrste industrije je v Belgiji izmed najvažnejših — so dobile v zadnjem času ogromna naročila. Brusilnice so morale zaradi stalnega naraščanja kupovanja diamantov naročiti večje količine nebrušenih diamantov iz Londona, kar povzroča vedno večji dvig cen. Belgijske brusilnice imajo naročila predvsem iz Združenih držav, Balkana, Indije in Italije.

Uspelo delavsko predavanje v Kranju

V »Cankarjevem domu« sta minulo nedeljo predavala ss. dr. Reisman in A. Jelen in sicer: prvi predavatelj o delavski zaščiti v času vojne, drugi predavatelj pa o pomenu strokovne in kulturne organizacije. Obe bi bilo še posebej poudarjati važnost tega predavanja v današnjem času, ko delavstvo že dosti občuti posledice

posebno v času izrednih gospodarskih razmer. Posledice vojne v Evropi so za delavstvo vedno bolj težke.

Z podražitvijo vseh življenjskih potrebščin se delavstvu avtomatično znižuje mezda. Po tekstilnih tovarnah se je začel skrajševati delovni čas, odnosno število delovnih dni v tednu. Pravkar pa je tovarna »Semperit«, po novem imenovana »Jugoslovanska tovarnica gume«, odpovedala službo vsem delavcem iz razlogov, ker ne dobi kavčuka. V zvezi s temi dogodki nastajajo problemi, ki se tičejo socialne zaščite delavcev, predvsem zboljšanja in spolnitve naše socialne zakonodaje.

S. dr. Reisman je v obširnem referatu navedel razloge, ki so povzročili današnje stanje

To je posledica nezavednosti delavstva, ki se ne briga za svoje pravice vse dotlej, dokler ne ostane na cesti brez dela in brez zaslužka. Ožigosal je brezbriznost delavstva za politična vprašanja, ki so v tesni zvezi z gospodarskimi in socialnimi vprašanji. Politika odloča o vojni, o miru, o nevtalnosti, o blažadi, o gospodarskih in socialnih vprašanjih itd. Zato ni vseeno, kdo vodi in kdo odloča v politiki. Zato ni vseeno, da delavstvo vodstvo politike enostavno prepušča drugim; da drugi odločajo o njegovi usodi, dasi predstavlja šte-

vijčno zelo močen del naroda. Dokler bo na tako važnem predavanju od 5000 zaposlenih delavcev v Kranju ostalo le še malo praznega prostora v dvorani »Cankarjevega doma«, je razumljivo, da njegova socialna zaščita ne more biti boljša kakor je danes. Obstoji le še nevarnost, da se še ne poslabša. Krivda nezavednosti in brezbriznosti za socialno politična vprašanja je tudi v tem, ker delavstvo ne čita svojega časopisa.

Izvajanja s. dr. Reimana so bila tako jasna in orisana na tako živih primerih, da je vsak, ki aktivno ne dela v delavskem pokretu, čutil soodgovornega za krivice, ki se mu gode. S. Jelen je poudarjal predvsem važnost strokovne in kulturne organizacije za delavstvo ter navedel nekaj primerov, kako se postopa z delavci v tistih podjetjih, kjer ni delavstvo organizirano.

Medtem pa se je pri nabiranju od delavca do delavca prigrisalo 23 novih naročnikov »Delavske Politike«, ki so obnem plačali tudi za en mesec naročnino.

Ob koncu je s. Kerč še pojasnil nastalo situacijo v »Semperitu« ter omenil, da je podjetje storilo vse, kar je bilo mogoče, da bi ne bilo prišlo do ustavitve obrata. Ako je podjetje svoje produkte res izvažalo, je treba, da nosi posledice tisti, ki je bil za ta izvoz odgovoren. — Želimo, da bi ss. predavatelja skoraj zopet prišla v Kranj in da bi se med tem zbudilo iz mrtvila tudi tekstilno delavstvo, ki smo ga na predavanju pogrešali.

Predsedoval je predavanju s. Jakob Veličevič, predsednik »Vzajemnosti«, ki je tudi priredila predavanje.

Zaščitite viničarje!

(Dopis iz Slovenskih goric.)

Slabše kot slovenjgoriškim kmetskim viničarjem se menda ne godi nikomur v državi. Da ta trditev ni pretirana, vedo ne samo prizadeti, ampak tudi vsak, ki od blizu opazuje življenje teh ljudi, ki ni v skladu s socialnimi načeli in tudi ne človeka dostojno. Nešteti revnim kmetskim viničarskim družinam se godi vnebovpijoča krivica, ki bi jo naša socialna zakonodaja nikakor ne smela mirno prenašati.

Naj navedemo slučaj ene izmed mnogih takih družin, ki so izpostavljene brezobzirnemu ravnanju s strani gotovih brezsrčnih delodajalcev. V nekem kraju ob naši severni meji poznamo viničarsko družino, moža in ženo ter dva nedorasla otroka. Viničarija je oddaljena od gospodarjeve kmetije nad 5 km. Vinograd meri pol hektarja, viničarju pa pripada njiva v izmeri ¼ hektarja, potem travnišče v sadonosniku v izmeri ¼ hektarja in strelja iz ¼ hektarja gozda. Viničarska zakonca morata za te pčle prejemke obdelovati sorazmerno s prejemki mnogo preobsežen vinograd in razen tega še opraviti pri kmetici 95 težakov na leto. V preteklih letih sta zakonca imela dolžnost opraviti samo 80 težakov letno, iz razloga pa, ker viničar ni mogel redno prihajati na oddaljeno posestvo lastnice, na delo, ker si je moral radi premajhnih prejemkov oskrbeti živca z delom tudi pri drugih kmetih mu je kmetica zvišala število težakov. Človek bi si mislil, da bi v sedanjih razmerah moral dobiti viničar večjo plačo, ker se je vse podražilo, ali pa bi mu morala kmetica odpisati gotovo število težakov, da bi mogel viničar lažje delati po drugih kmetijah. Toda, kakor vidimo, kmetica ne prizna, da bi moral viničar dobiti več za svoje delo, kakor je dobival doslej. Brezsrčna delodajalka pa je razen tega hotela viničarja vreči tudi na cesto. Toda pred sodnijo ni uspela in zato je napovedala viničarju posebne vrste maščevanja. Prepovedala mu je obdelovati vinograd in delati pri drugih kmetih ter mora vse pripadajoče mu pridelke poprej opraviti z delom pri kmetici, predno si jih

sme pospraviti. Namen takega ravnanja je prozoren, kmetica hoče, da viničar socialno popolnoma uboži.

Tu opisani slučaj je vsega obsojanja vreden in proti takim brezsrčnim delodajalcem bi se moralo strogo nastopiti ter jih kaznovati. Nikakor ne gre več dopuščati, da se delovne prilike na podeželju urejajo kar nekako same od sebe. Tudi za podeželje bi bila potrebna neke vrste okvirna uredba o minimalnih mezdah.

Angleška kontrola pisemske pošte iz Amerike v Nemčijo

17 milijonov dolarjev v pislih

Kakor znano, je nastal pred kratkim spor med angleškimi in ameriškimi oblastmi, ker Angleži cenzurirajo poštno pošiljke iz Amerike v Nemčijo. V tej zadevi je zdaj, kot poroča »Exchange Telegraph«, nastal preobrat. Ameriške oblasti so se namreč prepričale, da Angleži ne uporabljajo orožja, ko ustavljajo poštno avione in ameriški senator Pepper je izjavil, da se v pislih med Ameriko in Nemčijo vrši največje tihotapljenje denarja, ki ga pojmi zgodovina. Angleži so našli pri svoji kontroli pisemske pošte okrog 14 do 17 milijonov dolarjev, ki so jih ameriški Nemci pošiljali v pislih iz Amerike v Nemčijo. Angleži so ta denar zaplenili. Predsednik zunanje-političnega senatnega odbora Združenih držav, Key Pittman, zdaj predlaga, da naj ameriške oblasti dajo vsa v Nemčijo, Italijo in Rusijo naslovljena pisma Angležem v kontrolo, tista pa, ki so namenjena v druge države, se pa nikakor ne smejo kontrolirati.

Delavski pravni svetovalec

Povratek iz Belgije (Štore)

Vprašanje: Moj brat je leta 1938 odšel z dovoljenjem v Belgijo in bi rad sedaj prišel domov na obisk. Vprašuje me, ali se bo lahko vrnil nazaj? Boji se namreč, da potem ne bo smel več nazaj, kar bi bil zanj velik udarec. Kaj mi svetujete?

Odgovor: Ako je Vaš brat izpolnil svoje vojaške dolžnosti in tudi sicer nima nikake kazni, ki bi jo zagrešil proti državi, ali sicer po zakonu o zaščiti države ter mu ni bil odvzet potni list, mu po našem mnenju ne bo do delati težav za povratek. Naj pa radi jasnosti vpraša na jugoslovanskem poslanstvu v glavnem mestu Belgije, v Bruxellesu.

Pravdanje v Skoplju (Ljubljana)

Vprašanje: Po odvetniku sem iztožil

od dolžnika in poroka v Skoplju menični dolg din 1300 in nato predlagal rubež, a po 1 in polletni rešitvi sodišča se nisem prišel do svojega denarja, ker dolžnikoma ni bila do danes dostavljena prepoved na njune prejemke v državni službi. Vse urgence mojega zastopnika so brezuspešne. Imam tam še enega dolžnika za din 2000, ki si ga po tem stanju ne upam niti tožiti. Kaj naj moj pravni zastopnik stori, da bo dolžnika in poroka primoral k plačilu dolga in kaj naj stori, da bo tožba proti drugemu dolžniku uspešnejša?

Odgovor: Podobne pritožbe radi poslovanja smo slišali že večkrat. V takem slučaju je dostikrat uspešna pritožba na ministrstvo pravde. Lahko pa se obrnete tudi na kakega odvetnika v Skoplju (je tam celo Slovenec dr. Josip Sedmak), ki bo gotovo dognal, kje je akt obležal.

Členjenemu občinstvu vjudno sporočam, da sem v **Mariboru na Tržaški cesti 2** **otvorila trgovino z mešanim blagom.**

Vodile se bodo vse v to stroko spadajoče stvari po najnižjih dnevni cenah in v najboljši kakovosti. Vsakdo bo najbolje in najsolidneje postrežen. — Priporočajo se cenj. odjemalcem se najtopleje priporočam ter beležim z odličnim spoštovanjem

Regina Göttlich

TRGOVINA Z MEŠANIM BLAGOM — MARIBOR, TRŽAŠKA CESTA 2

MALI OGLASI

Naši čitatelji kupujejo najcenejše pri naših inserentih!

60, 75, 95, 120, 140, 44, 59, 88, 26, 35, 45, 69
ženske gotove obleke ženska krila bluže
Velikonočna prodaja
Magdalenska oblačilnica
A. Kumpferžak, Maribor (Palaca dr. Sedaj)
Valvazorjeva — Dvočakova ulica — (smer Frankopanova ul.)
Moške obleke, Otročje obleke.

FRANC REICHER, MARIBOR

Tržaška cesta 18, se priporoča cenj. občinstvu za izdelavo oblek za gospode in dame po najnižjih dnevni cenah. Hitra izdelava.

Zahtevajte vedno in povsod kruh in pecivo iz Delavske pekarnice v Mariboru. Telefon št. 2324